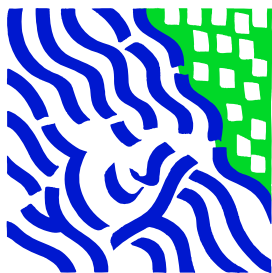

14^E VOORTGANGSRAPPORTAGE
ZANDMAAS EN GRENSMAAS

1 JANUARI – 30 JUNI 2008

**Werken aan
de Maas van morgen**

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Leeswijzer	4
2. Het project in zijn omgeving.....	5
3. Essentialia Zandmaas en Grensmaas	6
3.1 Doelstellingen	6
3.2 Maatregelenpakket	6
3.3 Convenantpartners	6
3.4 Historisch financieel overzicht	6
4. Voortgang.....	7
4.1 Zandmaas	7
4.2 Grensmaas	8
5. Projectbeheersing	11
5.1 Kwaliteit.....	11
5.2 Scopewijzigingen	11
5.3 Planning	11
5.4 Financiën	13
5.5 Risico's en prognose eindstand.....	17

Samenvatting

Voortgang Zandmaas

Binnen het deelproject Zandmaas wordt een onderscheid gemaakt tussen de aanleg van kaden en rivierverruimingsprojecten. Voor het hoogwaterseizoen 2008/2009 zal 39 van de in totaal 40 km aan permanente kaden in de stedelijke gebieden Roermond, Venlo, Gennep en Mook en Middelaar op hoogte zijn. Alleen voor de vakken Venlo-Blerick (750m), een klein deel van het traject Gennep-Haven Heijen (77m) en Gennep Centrum gemeentewerf (150m) is dit niet het geval en blijven de tijdelijke voorzieningen, zoals toegepast voor het seizoen 2007/2008, dus beschikbaar.

Op 4 juli 2008 heeft een bestuurlijk overleg met beide waterschappen en de provincie plaatsgevonden over de scope van de sluitstukkaden en de meest recente hydraulische randvoorwaarden in relatie tot het toegezegde beschermingsniveau van 1/250ste. Partijen hebben gezamenlijk de opdracht formulering voor nader onderzoek opgesteld. Naar verwachting zal dit onderzoek in januari 2009 worden afgerond.

De kans dat eind 2008 zal blijken dat de hoogwatergeul Well Aijen volgens het principe van zelfrealisatie zal worden gerealiseerd, is afgenomen. De beoogd zelfrealisator stelt te worden geconfronteerd met twee onoplosbare financiële knelpunten die zijn weerslag hebben op de financiële haalbaarheid van de zelfrealisatie van de hoogwatergeul.

Voortgang Grensmaas

Op de locatie Meers is het proefproject afgerond en is op 1 januari 2008 het Consortium Grensmaas (CG) gestart met het Grensmaas project Meers. In juni 2008 is overeenstemming bereikt over minnelijke grondverwerving op de locatie Bosscherveld. CG start in oktober 2008 met de voorbereidende werkzaamheden op die locatie. Op 14 mei 2008 zijn de hoofdvergunningen voor de locatie Itteren verleend en is het Consortium Grensmaas van start gegaan met het grondverzet dat nodig is voor de aanleg van het verwerkingsbekken. Op vrijdag 3 oktober 2008 wordt in Itteren met een officiële openingshandeling het startsein gegeven voor het Grensmaasproject. In de overeenkomst met het Consortium Grensmaas is bepaald dat in 2008 en 2012 de voortgang van het Grensmaasproject geëvalueerd wordt. Doel van deze evaluaties is om vast te stellen of de mijlpalen voor de hoogwaterdoelstelling in 2017 en het einde project in 2022 nog haalbaar zijn. De uitkomsten van de evaluatie zullen eind dit jaar bekend zijn.

Scope

In de brief van 5 februari 2008 is de Tweede Kamer op de hoogte gesteld van het besluit de scope 'sluitstukkaden' te wijzigen.

Tijd

De hoogwaterbeschermingsmaatregelen voor de Zandmaas dienen in 2015 en voor de Grensmaas in 2017 te zijn gerealiseerd. De afgelopen periode geeft geen aanleiding deze einddoelen bij te stellen

Voor het hoogwaterseizoen 2008/2009 zullen, op naar verwachting circa 1 km na, alle stedelijke kaden op hoogte zijn.

Financiën en risico's

Ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage (VGR 13) is het projectbudget voor Zandmaas gestegen met € 7,4 miljoen tot € 533,4 miljoen. Het projectbudget Grensmaas is gestegen met € 1,2 miljoen tot € 139,8 miljoen. Beide verhogingen zijn het gevolg van de voor 2008 toegekende loon- en prijsbijstelling. De prognose eindstand voor Zandmaas is in de verslagperiode met € 14,3 miljoen naar boven bijgesteld en bedraagt € 512,0 miljoen. Voor circa € 4 miljoen is dit het gevolg geweest van tegenvallers bij de uitvoering van de kaden. Voor Grensmaas is de prognose gestegen met € 1,1 en bedraagt nu € 133,8 miljoen. Voor zowel Zandmaas als Grensmaas valt de prognose eindstand naar huidig inzicht binnen het beschikbare budget.

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Deze halfjaarlijkse rapportage wordt uitgebracht in het kader van de 'Regeling grote projecten' van de Tweede Kamer en betreft de periode van 1 januari 2008 tot en met 30 juni 2008. In deze rapportage wordt een beschrijving van de voortgang van de projecten Zandmaas en Grensmaas gegeven en is een financiële verantwoording opgenomen. Hierbij wordt met name aandacht besteed aan afwijkingen ten opzichte van de vorige periode. Ten slotte worden de risico's van de projecten in beeld gebracht.

Naast genoemde projecten maakt – vanwege de raakvlakken en de verwevenheid van de grondstromen – ook het deelproject Maasroute deel uit van RWS Maaswerken. Het deelproject Maasroute is door de Tweede Kamer niet aangewezen als Groot Project en is daarom niet meegenomen in deze rapportage, uitgezonderd de raakvlakken met de Zandmaas en de Grensmaas.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een korte beschrijving gegeven van de relevante ontwikkelingen in de omgeving van het project. Na een korte beschrijving van de essentialia van het project in hoofdstuk 3 wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de voortgang van het project en de diverse raakvlakken die bij het project een rol spelen. Aansluitend staat hoofdstuk 5 in het teken van de projectbeheersing. Het accent ligt op de scopewijzigingen en mutaties in de planning, de financiën en de belangrijkste risico's ten opzichte van de eerdere rapportages.

2. Het project in zijn omgeving

Een groot (nat) project als RWS Maaswerken met haar lange uitvoeringsduur staat constant onder invloed van (beleids)ontwikkelingen. Enerzijds zijn dat ruimtelijke ontwikkelingen in en nabij het Maasdal die zich voordoen buiten de scopes RWS Maaswerken, anderzijds zijn dat invloeden als gevolg van mogelijke veranderingen in beleid en wet- en regelgeving. En uiteraard de toenemende (mondiale) aandacht voor klimaatverandering kan invloed hebben op de uitvoering van de scopes RWS Maaswerken.

In voorgaande Voortgangsrapportages Zandmaas en Grensmaas zijn risicoprofielen gedefinieerd en voorzien van budgetten. Daarin wordt tevens ingespeeld op veranderingen in beleid en wet- en regelgeving.

Natuurwetgeving

Momenteel is de ingevolge de Natuurbeschermingswet 1998 vereiste nationale aanwijzing van Natura 2000-gebieden in volle gang. In VGR 13 is gemeld dat deze aanwijzing gevolgen kan hebben voor de uitvoering van de werkzaamheden van RWS Maaswerken. Hierover heeft overleg plaatsgevonden tussen RWS Maaswerken en het ministerie van LNV. Naar aanleiding daarvan is op dit moment de verwachting dat de huidige ontwerp-aanwijzingsbesluiten geen belemmering hoeven vormen voor de tijdige uitvoering van de Maaswerken. Er bestaat echter altijd een risico dat als gevolg van beroepsprocedures tegen de aanwijzingsbesluiten, de begrenzing van de betrokken Natura 2000-gebieden moet worden aangepast of nieuwe soorten of habitats moeten worden toegevoegd. De ontwerp-aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting in de tweede helft van 2008 ter inzage worden gelegd en de ontwikkelingen ter zake zullen verder worden gevolgd.

Waterwet

De modernisering en stroomlijning van het wettelijk instrumentarium inzake het waterbeheer die de Waterwet (inwerkingtreding verwacht rond medio 2009) met zich brengt, heeft naar de huidige verwachting positieve gevolgen voor RWS Maaswerken. De Waterwet leidt immers tot een vermindering van vergunningstelsels. Daarnaast zal de waterbodem integraal onderdeel gaan uitmaken van de Waterwet en niet langer vallen onder de Wet bodembescherming waarin het begrip 'saneren' centraal staat. Welke invloed de Waterwet daadwerkelijk zal hebben op de uitvoering van RWS Maaswerken is deels ook afhankelijk van de Invoeringswet Waterwet en de uitvoeringsregelgeving. In de tweede helft van 2008 ontstaat daarover meer duidelijkheid.

Leidraad Rivieren

De eind 2007 in de Staatscourant gepubliceerde Leidraad Rivieren wordt gebruikt bij het ontwerp van komende projecten waarin dijken versterkt dan wel verlegd of aangelegd worden, alsmede bij rivierverruiming. Aan de hand van de Ruimte voor de Rivier-projecten Ontpoldering Overdiepse Polder en Dijkverlegging Westenholte is samen met Expertise Netwerk Waterveiligheid (ENW) en de Unie van Waterschappen onderzocht in hoeverre de nieuwe Leidraad gevolgen heeft voor de rivierdijkontwerpen. Dit onderzoek heeft aanleiding gegeven tot het ontwikkelen van een Ontwerpkader Rivierdijken, dat bedoeld is als handleiding bij de Leidraad Rivieren. Bij het project sluitstukkaden blijkt het noodzakelijk om in aanvulling hierop ook een ontwerpkader specifiek voor de Maaskaden te ontwikkelen waarbij zoveel als mogelijk wordt aangesloten bij de ontwerppraktijk van ontwerp en aanleg van de kaden in Roermond, Venlo en Gennep. Bij de ontwikkeling van het Ontwerpkader Kaden worden de waterschappen en provincie Limburg betrokken.

3. Essentialia Zandmaas en Grensmaas

3.1 Doelstellingen

Na de twee hoogwaters in de Rijn en de Maas in december 1993 en januari 1995, presenteerde het kabinet in februari 1995 het Deltaplan Grote Rivieren. De Zandmaas en Grensmaas maken deel uit van dit plan. Belangrijkste doelstelling van deze projecten is het verbeteren van de bescherming van inwoners van Limburg en Noord-Brabant tegen hoogwater in de Maas. In bijlage 2 en 3 worden de doelstellingen meer uitvoerig geschetst.

De hoogwaterbeschermingsmaatregelen voor de Zandmaas dienen in 2015 en voor de Grensmaas in 2017 te zijn gerealiseerd. Voor de bevolkingscentra langs de Zandmaas dient bescherming vóór 2008 te zijn bereikt. Daarom worden kademaatregelen in de gemeenten Roermond, Venlo, Gennep en Mook en Middelaar met voorrang uitgevoerd. De planning voor deze kadeaanpassingen is gericht op afronding van de werkzaamheden in 2008.

3.2 Maatregelenpakket

Het maatregelenpakket van de Zandmaas bestaat onder meer uit het aanleggen en verhogen van kaden, het verruimen van de rivier de Maas, de aanleg van een retentiegebied en hoogwatergeulen en het bevorderen van natuurontwikkeling. Daarnaast vinden mitigerende maatregelen plaats, met name door de uitvoering van peilopzet. Het maatregelenpakket van de Grensmaas bestaat uit het verruimen van de rivier, de aanleg van kaden, de aanleg van dekgrondbergingen en nevengeulen en het bevorderen van natuurontwikkeling. Dit wordt gecombineerd met de winning van grind. Daarnaast vinden mitigerende maatregelen plaats ter voorkoming van grondwaterstanddaling.

3.3 Convenantpartners

Bij het project zijn drie convenantpartners betrokken: het ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W), de provincie Limburg en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De verschillende maatregelen worden voorbereid en uitgevoerd door Rijkswaterstaat Maaswerken, die financieel en organisatorisch onder de verantwoordelijkheid van V&W valt.

3.4 Historisch financieel overzicht

De totale bijdrage van V&W aan de projecten Zandmaas en Grensmaas op het moment van het Ontwerp Tracébesluit Zandmaas/Maasroute (OTB 1998) was € 358,5 miljoen. Het totale projectbudget van RWS Maaswerken sloot op dat moment op € 381 miljoen, prijspeil 1998 (pp '98). De uitsplitsing van dit projectbudget voor Zandmaas en Grensmaas is in tabel 1 zichtbaar gemaakt. Dit budget wordt in de voortgangsrapportages als basis genomen.

Tabel 1 Het referentiebudget voor RWS Maaswerken ten tijde van OTB 1998

Onderdeel en bijdrage		Miljoen Gulden prijspeil 1998	Miljoen Euro prijspeil 1998
Zandmaas	Bijdrage V&W	680	308,6
	Bijdrage LNV en Provincie Limburg	27	12,3
Totaal		707	321
Grensmaas	Bijdrage V&W	110	49,9
	Bijdrage nog te verdelen over convenantpartners	23	10,4
Totaal		133	60
Totaal Zandmaas en Grensmaas		840	381¹

¹ Het bedrag van € 381 miljoen zoals hier in de historische tabel opgenomen is nog inclusief de bijdrage van LNV van € 10 miljoen. Deze bijdrage loopt niet via de begroting van V&W maar via die van LNV. Dit is in de tabellen projectbudget (tabel 3) en mutatieoverzichten (tabel 4 en 5) gecorrigeerd.

4. Voortgang

4.1 Zandmaas

Uitvoering retentiegebied Lateraalkanaal West

De onteigeningen voor de laatste gronden zijn afgerond en de start aanbesteding wordt voorbereid en afgestemd met het Waterschap als eindbeheerder.

Uitvoering rivierverruiming

Voor de maatregel verdieping Stuwpannd Grave is de opdrachtnemer gestart met de voorbereidende werkzaamheden met de kabel en leidingbeheerders is de projectovereenstemming getekend. De werkzaamheden aan de stuw Grave, nodig voor de peilopzet Grave, zijn opgeleverd. Vastgesteld is dat verhoging van de Stuw Sambeek voor de peilopzet technisch mogelijk is. De werkzaamheden worden in 2009 en 2010 uitgevoerd en zijn tijdig, voor de start verdieping Sambeek, gereed.

Uitvoering hoogwatergeulen

Hoogwatergeul Lomm

Voor het bergen van grond uit de rivierverruimingsprojecten zijn o.a. een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) en de Wet verontreiniging oppervlaktewater (Wvo) afgegeven. De zelfrealisator DCM grijpt de inwerkingtreding van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) per 1 januari 2008 aan om te volstaan met een melding op grond van het Bbk. DCM heeft als vergunninghouder een aanvraag tot wijziging van de Wm- en Wvo- vergunning ingediend om het onderdeel dat specifiek over het bergen van grond gaat, aan te laten passen.

Bij opgravingen in Lomm hebben archeologen een grafveld en een cultusplaats uit de ijzertijd gevonden. Het grafveld bestaat uit ongeveer vijftig graven en is daarmee een van de grootste grafvelden uit de late ijzertijd in Nederland. De archeologen vonden ook een cultusplaats, waar in de midden ijzertijd rituele handelingen werden uitgevoerd. In de cultusplaats hebben ook enkele kleine houten gebouwtjes en palenrijen gestaan. Het archeologisch onderzoek is qua planning, kosten en risico's de verantwoordelijkheid van de zelfrealisator.

Hoogwatergeul Well Aijen

In juni 2006 is er een overeenkomst gesloten met zelfrealisator Kampergeul BV over de realisatie van de hoogwatergeul Well-Aijen. De zelfrealisator heeft inmiddels de voor de aanleg benodigde vergunningen aangevraagd. Wat betreft de grondverwerving blijkt de zelfrealisator enkele benodigde percelen niet minnelijk te kunnen verwerven zodat onteigening daarvan nodig zal zijn. Tussen RWS Maaswerken en de zelfrealisator worden terzake afspraken gemaakt. Wat betreft de archeologie heeft de zelfrealisator te kennen gegeven dat hij met RACM overeengekomen is dat hij aanspraak kan maken op de zogenaamde "1%-regeling" zoals die is vastgelegd in de overeenkomst tussen RWS Maaswerken en RACM van augustus 2004. De "1%-regeling" is alleen van toepassing op het gebied van de hoogwatergeul zelf, zoals opgenomen in het tracé-besluit. De afspraak geldt derhalve niet voor andere projecten in het gebied Well-Aijen, zoals de maatregelen buiten de contouren van het Tracebesluit ("hoogwatergeul-extra") en het "Maaspark Well".

Tot begin juni 2008 liep de voorbereiding van de aanleg van de hoogwatergeul voorspoedig. Sinds juni 2008 is de zelfrealisator gaan twifelen aan de haalbaarheid van zelfrealisatie van de hoogwatergeul onder de in 2006 overeengekomen condities. Zoals bekend beogen de zelfrealisator, de gemeente Bergen en de provincie Limburg het hoogwatergeulproject te combineren met het gebiedsontwikkelingsplan "Maaspark Well". Op bestuurlijk niveau bestaat er overeenstemming over het realiseren van dat plan (waardoor de zelfrealisator tot begin juni positief was over de voortgang) maar bij de uitwerking stuit de zelfrealisator naar eigen zeggen op knelpunten van financiële aard, namelijk:

- De wensen van de gemeente Bergen i.v.m. de integrale gebiedsontwikkeling voor aan te leggen (infrastructurele) voorzieningen. Naar verluidt zouden de kosten voor de zelfrealisator voor ontwikkeling van Maaspark Well daarmee € 4 miljoen hoger uitvallen.
- Het gebied waar het plan Maaspark Well gepland is, blijkt van aanzienlijke archeologisch waarde. Het archeologisch onderzoek zal naar verwachting ongeveer € 3 miljoen kosten.

Op basis van deze signalen kan worden geconcludeerd dat de haalbaarheid van de zelfrealisatie van de hoogwatergeul onder druk staat. De aankomende maanden moet blijken of zelfrealisatie haalbaar is.

Aankoop gronden Heukelomsebeek en nevengeulen*Heukelomse beekgebied*

Voor het Heukelomse beekgebied geldt een doelstelling van het realiseren van 156 ha nieuwe natuur, zoals vastgelegd in het stimuleringsplan Noordelijk Maasdal van de provincie Limburg. Deze doelstelling wordt niet alleen door middel van grondverwerving gerealiseerd, maar deels ook in de vorm van particulier natuurbeheer en kavelruil. Er is momenteel 85 ha verworven en voor 15 ha is een particuliere natuurbeheerovereenkomst afgesloten.

Grondverwerving nevengeulen

In de nevengeul Belfeld-west is tot nu toe 17 ha van de 59 ha verworven. In de nevengeul Sambeek-oost is 24 ha van de 70 ha verworven. Evenals bij de Heukelomse beek is hierbij sprake van vrijwillige verwerving. In het verleden is immers door de provincie Limburg afgezien van het opnemen van de onteigeningsmogelijkheid voor deze delen in het POL. Het al dan niet tijdig verwerven is dus volledig afhankelijk van de medewerking van betrokken eigenaren. Gegeven het vrijwillige karakter en de ervaringen tot op heden is de verwachting dat niet alle hectaren tijdig verworven zullen worden. Dit betekent ook dat de doelstelling om in 2015 556 ha natuur te realiseren onder druk staat. Dit is ook gemeld aan de provincie Limburg. De Provincie Limburg beraadt zich over de mogelijke alternatieven.

4.2 Grensmaas**Consortium Grensmaas**

2008 is het jaar waarin het Grensmaasproject officieel van start gaat. Op de locatie Meers is dat nagenoeg geruisloos gebeurd door de afronding van het proefproject en de overgang naar het feitelijke Grensmaasproject Meers².

In juni 2008 is overeenstemming bereikt over minnelijke grondverwerving op de locatie Bosscherveld. CG start in oktober 2008 met de voorbereidende werkzaamheden op die locatie.

Op 14 mei jl. zijn de hoofdvergunningen voor de locatie Itteren verleend en is het CG van start gegaan met het grondverzet dat nodig is voor de aanleg van het verwerkingsbekken. Op vrijdag 3 oktober a.s. wordt in Itteren met een officiële openingshandeling het startsein gegeven voor het Grensmaasproject.

Contractueel is bepaald dat in 2008 en 2012 de voortgang van het Grensmaasproject geëvalueerd wordt. Doel van deze evaluaties is om vast te stellen of de mijlpalen voor de hoogwaterdoelstelling in 2017 en het einde project in 2022 nog haalbaar zijn. De evaluatie zal eind dit jaar gereed zijn.

Permanente rivierkundige maatregelen (bodem- en oeverbestortingen)

Met het Consortium Grensmaas is contractueel vastgelegd dat een deel van de werkzaamheden in de Grensmaas, de permanente bodem- en oeverbestortingen, door RWS Maaswerken zelf worden uitgevoerd. De aanbesteding van deze rivierkundige maatregelen is opgestart. Gunning zal plaatsvinden na de zomer.

Vlaamse locaties

NV De Scheepvaart (Vlaanderen) heeft de vergunningen aangevraagd voor uitvoering van het werk aan Vlaamse zijde. Het contract zal door Vlaanderen na de zomer van 2008 op de markt worden gezet. Uitvoering van de Vlaamse werkzaamheden zal in nauwe samenhang met de Nederlandse werken ten behoeve van oeverbescherming Meers en aanleg mitigerende maatregelen worden uitgevoerd. Beide werken worden in augustus 2008 door Maaswerken gegund.

4.3 Kaden**Uitvoering kadeverhogingen**

Uitvoering ultimo 2007 was circa 36 km van de in totaal 40 km permanente kaden op hoogte. Op het traject van circa vier km is de hoogwaterveiligheid voor het hoogwaterseizoen 2007/2008 gegarandeerd met tijdelijke voorzieningen. In de eerste helft van 2008 is hard doorgewerkt aan de afbouw van deze 4 km permanente kaden.

Een drietal trajecten met een lengte van ca. 1 km zal niet voor de start van het hoogwaterseizoen 2008/2009 gereed zijn: de vakken Venlo-Blerick (750 m), een klein deel van het traject Gennep-Haven Heijen (77 m) en Gennep Centrum gemeentewerf (150 m). Ter plaatse wordt de toegezegde bescherming net als afgelopen hoogwaterseizoen gegarandeerd door tijdelijke voorzieningen.

² De formele oplevering, conform de SNIP-systematiek, van proefproject Meers (SNIP 6) heeft nog niet plaatsgevonden.

Recent is op een traject in Venlo centrum (175 meter) een aanvullend intensief onderzoek naar 'niet geëxplodeerde explosieven' noodzakelijk gebleken. Afhankelijk van de looptijd van het onderzoek en de resultaten ervan, kan het zo zijn dat ook hier tijdelijke maatregelen gedurende (een deel) van het hoogwaterseizoen achter de hand moeten worden gehouden.

Over het traject in Venlo-Blerick is de afgelopen jaren veelvuldig overleg gevoerd met de gemeente en het waterschap. Vanuit de omgeving was er namelijk de wens om te bezien of de aanleg van de kaden gecombineerd kon worden met de eveneens voorziene reconstructie van het winkelgebied in Blerick. Dit om overlast voor bewoners en winkeliers zoveel mogelijk te beperken. Tijdens het bestuurlijk overleg op 4 juli 2008 is definitief besloten af te zien van integratie van de twee projecten en de permanente kade in Blerick alsnog te realiseren zoals vastgelegd in het POL Zandmaas. Een kleine uitzondering hierop betreft de locatie van een hotel op het traject van de waterkering. De gemeente heeft verzocht ter plekke van dit hotel het kadetracé over een lengte van ca. 90 meter af te stemmen met de (vergevoerde) plannen voor het hotel. De afstemming betekent weliswaar een beperkte afwijking van het POL-tracé, maar er worden geen planologische knelpunten of bezwaren verwacht, mede gelet op het feit dat de bestaande gebouwen en terreinen inmiddels eigendom zijn van de hotelontwikkelaar.

Voor een klein deel van het traject in de haven van Heijen (UTD Hendrix) is de inpassing van de kadeverhogingen in havenopslagvoorzieningen en een gebouw van UTD niet haalbaar gebleken zowel vanuit de waterkeringtechnische voorwaarden als vanuit beheerospunt. Er is een alternatief uitgewerkt, waarbij een damwand in de haven wordt geplaatst. Dit alternatief is besproken en (bestuurlijk) akkoord bevonden door het waterschap Peel en Maasvallei en de gemeente Gennep. Rekening houdend met de nadere uitwerking van dit alternatief betekent dit dat dit kadevak in ieder geval niet gereed is voor het hoogwaterseizoen 2008/2009.

Voor het traject Gennep Centrum gemeentewerf is er vertraging ontstaan als gevolg van de door de gemeente uit te voeren bodemsanering in verband met geplande nieuwbouw. Het gebied is in de afgelopen tientallen jaren opgehoogd met bouw en puinafval met asbestvervuiling en moet door de gemeente worden gesaneerd. De gemeente heeft aangegeven dat zij een juridisch conflict met haar aannemer heeft, waardoor de sanering is vertraagd. Op 28 mei 2008 heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden over de vertraging van de sanering. De saneringswerkzaamheden zijn op 9 juli 2008 formeel gestart maar kennen wederom de nodige complicaties en vertragingen. De verwachting is dat RWS Maaswerken haar werkzaamheden in het gunstigste geval pas na 20 oktober 2008 kan beginnen.

Zolang de overige kadevakken niet gerealiseerd zijn, resteren ook op die trajecten altijd nog risico's als gevolg van onvoorziene omstandigheden. Huidige inschatting is dat – behalve de genoemde trajecten - circa 3 km van de 4 km voor de start van het hoogwaterseizoen op hoogte zijn.

Zoals in eerdere rapportages gemeld is Rijkswaterstaat Maaswerken bij de uitvoering van de kaden regelmatig geconfronteerd met tegenvallers in de uitvoering, met name op de resterende vier kilometer aan kadevakken. De totale kosten van de stedelijke kaden zullen daardoor naar verwachting ca. 5% (€ 4,2 mln.) hoger uitvallen. Dit is verwerkt in de prognose eindstand van het project (zie pag. 19).

Keringen in de Roer

De keringen in de Roer (welke onderdeel uitmaken van het kadeplan en op basis van een overeenkomst tussen RWS Maaswerken en het Waterschap Roer en Overmaas onder de verantwoordelijkheid van het waterschap worden gerealiseerd) zijn afgerond en op hoogte.

Overdracht kaden

In overleg met de waterschappen is een overdrachtsdocument opgesteld, dat op 4 juli 2008 is ondertekend door de waterschappen en RWS Maaswerken. In dit document is het beheer van de kaden die inmiddels zijn afgerond (circa 37 km) overgedragen en zijn procesafspraken gemaakt over de overdracht van de formeel juridische eigendom.

Sluitstukkaden

Er is besloten tot uitbreiding van de scope sluitstukkaden. Hierover is de Tweede Kamer geïnformeerd per brief van 5 februari 2008 (RWS/SDG/2008/82/60338). Voorafgaand aan het Algemeen Overleg op 3 juni 2008 tussen de kamercommissies voor V&W, LNV en Rijksuitgaven hebben de waterschappen op 28 mei 2008 een reactie op voornoemde brief richting Tweede Kamer gestuurd. Tijdens dit

Algemeen Overleg is toegezegd om in overleg te treden met de waterschappen over de hydraulische randvoorwaarden voor de sluitstukkaden in relatie tot de gedane toezegging om in het Maasdal een beschermingsniveau van 1:250 te realiseren.

Op 4 juli 2008 heeft een bestuurlijk overleg met beide waterschappen en de Provincie plaatsgevonden. Tijdens dit overleg is een opdrachtformulering voor het onderzoek sluitstukkaden vastgesteld. Uitgangspunt daarbij is en blijft de beveiliging van het hele Maasdal op een 1:250 beschermingsniveau. Het onderzoek zal bestaan uit hydraulische berekeningen op basis van de afvoergolf HR 2006, een inventarisatie van de basisgegevens, een uitwerking van het toepassen van de Leidraad rivieren en een planologische verkenning. Ook zal een globale inschatting van de financiële consequenties worden gemaakt. Het onderzoek zal gezamenlijk door V&W, de waterschappen en de provincie worden getrokken.

Naar verwachting zal het onderzoek in januari 2009 worden afgerond.

5. Projectbeheersing

5.1 Kwaliteit

Projectbeheersing/audits

Het auditprogramma 2008 is opgesteld. De items zijn gekozen op basis van risicoanalyses en “expert judgement”. Zo worden op de maatregel Roosteren en op de interfaces van Grensmaas vanaf september 2008 audits uitgevoerd.

In het eerste kwartaal heeft RWS Maaswerken deelgenomen aan een benchmark, genaamd NETLIPSE (Network for the dissemination of knowledge on the management and organisation of Large Infrastructure Projects in Europe). Dit is een door de Europese Unie gesubsidieerd onderzoeksproject waarbij 15 grote Europese infrastructurele projecten onderzocht zijn. Niet alleen management, sturing, beheersing en organisatiestructuur maar ook de toepassing van innovatie, nieuwe technieken en communicatie zijn tegen het licht gehouden. Het Maaswerkenproject, haar werkwijze en de tot nu toe behaalde resultaten zijn aan de hand van interviews met medewerkers en het actorenveld geanalyseerd. De conclusie van dit onderzoek is dat de scopes tijd en geld bij Maaswerken gedurende de looptijd van het project niet significant gewijzigd zijn. Flinkke obstakels en bedreigingen zijn in de afgelopen jaren opgelost en hebben geen groot negatief effect gehad op de echte uitvoering van het Maaswerkenproject. Uit het onderzoek blijkt dat de verklaring van deze positieve resultaten hoofdzakelijk zit in de gestructureerde werkwijze van de Maaswerkenorganisatie en de hoge waarde die wordt toegekend aan het belang van samenwerking met andere overheden, marktpartijen en de verdere omgeving.

De audit op het verloop van grondverwerving is in de rapportageperiode afgerond. De audit wijst uit dat verbetering gevonden kan worden in de wijze van aansturing van het grondbureau t.a.v. product, capaciteit en verantwoording. Er is een werkgroep ingesteld die de aanbevelingen van de audit gaat uitwerken.

5.2 Scopewijzigingen

De scope van Zandmaas is aangepast als gevolg van de beslissing tot uitbreiding van de scope van het project “sluitstukkaden”. RWS Maaswerken gaat de extra werkzaamheden uitvoeren en dit wordt binnen het huidige Zandmaasbudget opgevangen. Dit is aan de Tweede Kamer gemeld per brief van 5 februari 2008 (RWS/SDG/2008/82/60338). De betreffende mutatie is verwerkt in tabel 4.

In de eerste helft van 2008 is de scope van de Grensmaas verder niet gewijzigd.

5.4 Planning

In deze paragraaf wordt voor de deelprojecten Zandmaas en Grensmaas de realisatie van de doelstellingen met betrekking tot de hoogwaterbescherming besproken. In tabel 2 is een overzicht van de masterplanning opgenomen.

Zandmaas rivierverruiming

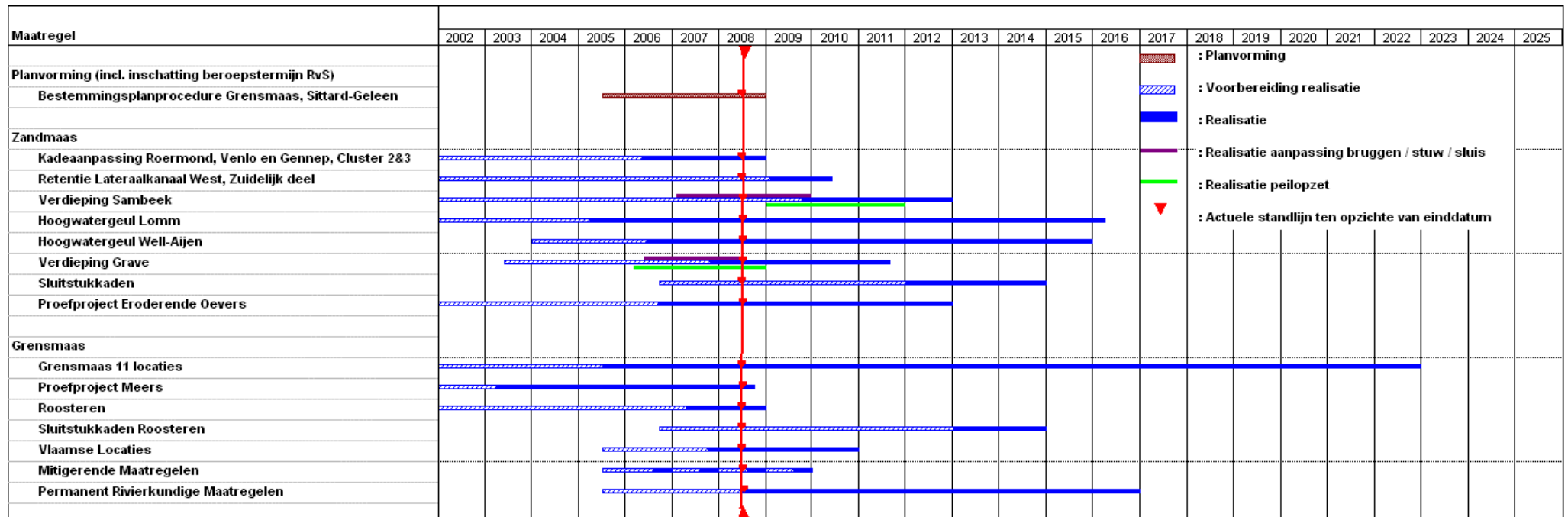
In de eerste helft van 2008 is de planning van de Zandmaas niet gewijzigd.

Zandmaas kaden

Voor het hoogwaterseizoen 2008/2009 zullen, op circa 1 km na, alle stedelijke kaden op hoogte zijn. De knelpunten betreffen nog de vakken Venlo-Blerick (750 m) en een klein deel van het traject Gennep-Haven Heijen (77 m) en Gennep Centrum gemeentewerf (150 m). In Venlo centrum bestaat nog een vertragsrisico ter plaatse van de Maasbrug als gevolg van mogelijke explosieven.

Grensmaas

De start van de uitvoering van de Vlaamse locaties was aanvankelijk gepland rond de bouwvakvakantie. Echter door organisatorische omstandigheden aan Vlaamse zijde is de aanbesteding met twee maanden vertraagd. Omdat ten opzichte van de originele planning deze werkzaamheden met één jaar versneld waren, heeft deze vertraging geen invloed op de eindmijlpaal.

Tabel 2 Overzicht masterplanning

5.5 Financiën

Projectbudget

In deze rapportage wordt voor de financiële verantwoording uitgegaan van de onderverdeling Zandmaas en Grensmaas. Onderstaande tabel geeft, uitgaande van het referentie projectbudget ten tijde van het OTB, het totaal aan mutaties weer. De mutaties staan uitgesplitst in tabel 4 en 5 en de mutaties die zich in deze periode hebben voorgedaan, worden onder tabel 3 toegelicht.

Tabel 3 Projectbudget (Bedragen in miljoen EURO, incl. BTW)

	OTB/POL pp'98	Wijzigingen Incl. prijsindexering		Project budget V&W begroting pp '08	Nog bij te dragen LNV en Provincie
		Vorige perioden	Deze periode		
Zandmaas	311	215,0	7,4	533,4	8,4 ³
Grensmaas	60	78,6	1,2	139,8	8,0 ⁴
Totaal	371	293,6	8,6	673,2	16,4

Het projectbudget van Zandmaas is verhoogd met €7,4 miljoen door de ontvangen loon- en prijscompensatie over 2008. Het budget voor de Zandmaas bedraagt na de mutatie in deze periode € 533,4 miljoen voor rekening van het ministerie van V&W. Inclusief de bijdragen van de provincie Limburg en het ministerie van LNV is in totaal €541,8 miljoen beschikbaar.

Het projectbudget van Grensmaas is verhoogd met € 1,2 miljoen door de ontvangen loon- en prijscompensatie over 2008. Voor de Grensmaas is na de mutatie in deze periode € 139,8 miljoen voorzien voor rekening van het ministerie van V&W. Inclusief de bijdragen van het ministerie van LNV en provincie Limburg is € 147,8 miljoen beschikbaar.

Mutatieoverzichten

In tabel 4 en 5 staat voor de Zandmaas en de Grensmaas een specificatie van alle mutaties, uitgesplitst in scopewijzigingen, mee- en tegenvallers en technische mutaties. De bedragen van de mutaties zijn met behulp van de IBOI-index⁵ teruggerekend naar de bedragen op prijspeil 1998.

Tabel 4 Mutatieoverzicht Zandmaas (Bedragen in miljoen EURO, incl. BTW)

V&W Budget Zandmaas	Bedrag prijspeil 1998	Bedrag bericht aan TK	Prijspeil Bedrag bericht aan TK	Bron Nummer VGR (DGR ⁶) ZM en GM
TB en POL Zandmaas	311,0	311,0	1998	12^e DGR
Scopewijzigingen				
Kaden bevolkingscentra	34,1	35,4	2000	12 ^e DGR
Hoogwatergeul Ooijen	-/-13,6	-/-14,1	2000	13e DGR/1 ^e VGR
Nevengeul Belfeld	0	0,0		
Bereiken 100% hoogwaterbescherming	11,4	13,6	2003	4 ^e VGR
Herstel Rijkelse Bemden	11,1	13,0	2005	8 ^e VGR
Verhoging Risico algemeen	33,0	38,5	2005	8 ^e VGR
Vermindering aankoop natuurgronden (14 ha)	-/-0,1	-/-0,1	2006	10 ^e VGR
Uitbreiding scope Sluitstuk Kaden (ophoging budget)	12,5	15,0	2008	14 ^e VGR

³ Tevens neemt het ministerie van LNV binnen Zandmaas pakket I de aankoop van 214 ha natuurgronden voor haar rekening. De kosten hiervan worden direct verantwoord op de begroting van LNV.

⁴ Tevens draagt het ministerie van LNV via de reguliere subsidiëring van natuurbeheerders circa €30 miljoen bij aan natuurontwikkeling (750 ha). Deze bijdrage loopt via de begroting van het ministerie van LNV.

⁵ IBOI-index is de index voor de Bruto Overheidsinvesteringen. Deze is als volgt: '98-'99 was 1,4%, '99-'00 was 2,5%, '00-'01 was 4,5%, '01-'02 was 3%, '02-'03 was 2,75%, '03-'04 was 1,23%, '04-'05 was 0,39%, '05-'06 was 0,66%, '06-'07 was 0,44% en '07-'08 was 1,5%.

⁶ Deltaplan Grote Rivieren

Uitbreiding scope Sluitstuk kaden (verhoging opvangen binnen budget)	-/-12,5	-/-15,0	2008	14 ^e VGR
Saldo scopewijzigingen	75,9	86,3		
Technische Mutaties				
Toevoeging Budget Risicoreserve	44,5	46,3	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Desaldering inkomsten proefproject 1	7,7	7,7	1998	6 ^e DGR
Desaldering overige inkomsten t/m 2001	8,2	9,0	2001	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2002	0,3	0,3	2003	15 ^e DGR/3 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2003	1,2	1,4	2003	5 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2004	1,2	1,5	2004	7 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2005	0,1	0,1	2005	9 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2006	1,6	1,9	2006	10 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2007	3,4	4,0	2007	13 ^e VGR
Grondaankopen LNV	-/-2,4	-/-2,5	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Peilopzet	5,2	5,5	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Taakstelling aanbestedingsmeevaller	-/-8,2	-/-9,6	2004	6 ^e VGR
Taakstelling aanbestedingsmeevaller	-/-10,1	-/-12,0	2005	8 ^e VGR
Technische mutatie (leenfaciliteit)	0,1	0,1	2007	12 ^e VGR
Saldo technische mutaties	52,8	53,7		
Mee- en tegenvallers				
Herijking raming op basis van TB	20,9	21,8	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Afrondingsverschillen	0,5	0,5	2005	9 ^e VGR
Administratieve correctie	-/- 0,1	-/- 0,1	2006	11 ^e VGR
Saldo mee- en tegenvallers	21,3	22,2		
Totaal beschikbare budget prijspeil 1998	461,0			
Loon- en prijsbijstelling				
Loon- en prijsbijstelling 1998 t/m 2001		22,5	2001	12 ^e DGR
Loon- en prijsbijstelling 2002		11,0	2002	14 ^e DGR/2 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2003		9,6	2003	5 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2004		4,1	2004	7 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2005		1,5	2005	9 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2006		2,1	2006	10 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2007		2,0	2007	12 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2008		7,4	2008	14 ^e VGR
Saldo loon- en prijsbijstelling		60,2		
Totaal beschikbare budget 2008		533,4		

Tabel 5 Mutatieoverzicht Grensmaas (Bedragen in miljoen EURO, incl. BTW)

V&W Budget Grensmaas	Bedrag prijspeil 1998	Bedrag bericht aan TK	Prijspeil Bedrag bericht aan TK	Bron Nummer VGR of DGR ZM en GM
Ontwerp Streekplan Grensmaas	60,0	60,0	1998	12^e DGR
Scopewijzigingen				
Roosteren	0	0	2002	14 ^e DGR/2 ^e VGR
Mutaties door onderhandelingsresultaat	6,8	8,0	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Mutaties door afspraken met Vlaanderen	16,1	19,0	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Overige scope aanpassingen	12,7	15,0	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Toevoeging risicoreserve Grensmaas	10,6	12,6	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Saldo scopewijzigingen	46,2	54,6		
Technische Mutaties				
Desaldering overige inkomsten 2003	1,1	1,3	2003	5 ^e VGR

Desaldering overige inkomsten 2004	0,3	0,3	2004	7 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2005	2,1	2,5	2005	9 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2006	0,1	0,1	2006	11 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2007	0,6	0,7	2007	13 ^e VGR
Technische mutatie (leenfaciliteit)	0,3	0,4	2007	12 ^e VGR
Saldo technische mutaties	4,5	5,3		
Mee- en tegenvallers				
Herijking n.a.v. het Eindplan Grensmaas	5,4	6,0	2002	15 ^e DGR/3 ^e VGR
Herijking ramingen n.a.v. POL Grensmaas	1,4	1,4	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Saldo mee- en tegenvallers	6,8	7,4		
Totaal beschikbare budget prijspeil 1998	117,5			
Loon- en prijsbijstelling				
Loon- en prijsbijstelling 1998 t/m 2001		3,6	2001	12 ^e DGR
Loon- en prijsbijstelling 2002		0,8	2002	14 ^e DGR/2 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2003		0,5	2003	5 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2004/2005		2,5	2005	9 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2006		2,3	2006	10 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2007		1,6	2007	12 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2008		1,2	2008	14 ^e VGR
Totaal loon- en prijsbijstelling		12,5		
Totaal beschikbare budget 2008		139,8		

Uitgaven, inkomsten, verplichtingen en geplande kasstromen

In onderstaande tabellen wordt een overzicht gegeven van uitgaven, inkomsten, aangegane verplichtingen in deze rapportageperiode en van toekomstige kasstromen.

Tabel 6 Uitgaven (Bedragen in miljoen EURO, incl. BTW)

	Totaal vorige perioden	Deze periode	Totaal
Zandmaas	215,9	14,3	230,2
Grensmaas	60,2	1,8	62,0
Totaal	276,1	16,1	292,2

De uitgaven voor de Zandmaas in de eerste helft van 2008 hebben betrekking op de uitvoering van de kadeversterkingen, de verhoging van de bruggen over het Maas-Waalkanaal en de peilopzet in het stuwpannd Grave. De uitgaven voor de Grensmaas in de eerste helft van 2008 betreffen voornamelijk organisatiekosten.

Tabel 7 Inkomsten (Bedragen in miljoen EURO, incl. BTW)

	Totaal vorige perioden	Deze periode	Totaal
Zandmaas	25,1	0,2	25,3
Grensmaas	5,8	0,3	6,1
Totaal	30,9	0,5	31,4

Deze ontvangsten hebben onder andere te maken met bijdragen in de kosten van de planvorming bestemmingsplan Grensmaas en diverse bijdragen van het Consortium Grensmaas en LNV ten behoeve van grondverwerving en onteigeningswerkzaamheden.

Tabel 8 Aangegane verplichtingen (Bedragen in miljoen EURO, incl. BTW)

	Totaal vorige perioden	Deze periode	Totaal
Zandmaas	258,7	18,4	277,1
Grensmaas	72,0	3,0	75,0
Totaal	330,7	21,4	352,1

Voor Zandmaas hebben de aangegane verplichtingen voornamelijk betrekking op de uitvoering van de kadeversterkingen in Roermond, Venlo, Gennep en Mook en Middelaar, de stuw Sambeek en de grondwatermonitoring in stuwpand Sambeek.

Voor Grensmaas betreffen de aangegane verplichtingen voornamelijk de vastlegging van de organisatiekosten (agentschapsbijdrage).

Tabel 9 Kasritme (Bedragen in miljoen EURO, incl. BTW)

	t/m 2007	2008	2009	2010	2011	2012 e.v.	Totaal
Zandmaas							
V&W	215,9	33	50	31	37	166,5	533,4
LNV/Provincie nog bij te dragen							8,4 ⁷
Grensmaas							
V&W	60,2	8	9	5	4	53,6	139,8
LNV/Provincie nog bij te dragen							8,0 ⁸
Totaal V&W							673,2

Tabel 9 bevat een inschatting van het kasritme voor beide deelprojecten voor de periode 2008-2011. Deze reeks wordt regelmatig geactualiseerd op basis van de voortgang van het project en kan daarom afwijken van de reeks die in de Rijksbegroting staat opgenomen.

Uitputting post onvoorzien

In het projectbudget is een budget voor onvoorzien opgenomen ten behoeve van de uitvoering van het project. Dit budget is opgebouwd uit een onderdeel "Onvoorzien" en een onderdeel "Risico algemeen" dat tot en met VGR 9 "Risicoreserve" werd genoemd. Een overzicht van de mutaties is gegeven in bijlage 6.

Het beschikbare budget "Onvoorzien" van de Zandmaas bedroeg initieel €76,1 miljoen. In deze verslagperiode heeft zich één mutatie voorgedaan. Voor het Kadenproject is een bedrag van €16,5 miljoen (dat in het verleden als pro memorie post op onvoorzien is gezet) overgeboekt van onvoorzien naar "Budget V&W". Per 30 juni 2008 bedraagt het beschikbare budget 'Onvoorzien' €59,0 miljoen. Het beschikbare budget "Onvoorzien" van de Grensmaas bedraagt per 30 juni 2008 ongewijzigd €5 miljoen.

Het budget "Risico algemeen" bedroeg voor de Zandmaas initieel €88,1 miljoen (standlijn 1-1-2005). Inmiddels is in totaal €21,4 miljoen van deze post overgeheveld naar het maatregelbudget en resteert €66,7 miljoen. In deze rapportageperiode heeft geen mutatie plaatsgevonden. Het budget "Risico algemeen" voor de Grensmaas bedroeg initieel €12,6 miljoen. Er is nog geen geld overgeheveld naar de uitvoeringsmaatregelen.

⁷ Tevens neemt het ministerie van LNV de aankoop van 214 ha natuurgronden binnen pakket I voor haar rekening. De kosten hiervan worden direct verantwoord op de begroting van LNV.

⁸ Tevens draagt het ministerie van LNV via de reguliere subsidiëring van natuurbeheerders circa €30 miljoen bij aan natuurontwikkeling (750 ha). Deze bijdrage loopt via de begroting van het ministerie van LNV.

5.6 Risico's en prognose eindstand

Risico algemeen

In tabel 10 is de financiële impact van de risico's en de beschikbare budgetten voor "Risico algemeen" van Zandmaas en Grensmaas weergegeven.

Tabel 10 Risicoprofiel

Financiële impact risico's Zandmaas en Grensmaas	ZM		GM	
	VGR 13	VGR 14	VGR 13	VGR 14
Juridisch kader ABM grondverzet	2,1 – 7	0,8 – 3		
Beschikbaarheid verwerkingslocaties	8,9	2,8		
Tegenvallende delfstoffenopbrengsten	0 – 1,5	0		
Wwk kaden steden en nadeelcompensatie	2 – 12	2 – 12		
Contracteringwijze hoogwatergeulen	12	12		
Sluitstukkaden	22,5	22,5		
Monitoringsverplichtingen	0	0	0,5 – 2	0,5 – 2
Rivierkundige werken			3 – 6,8	3 – 6,8
Onvoorziene bodemverontreinigingen			0,9 – 2,7	0,9 – 2,7
Aanbestedingsrisico's			1 – 4	1 – 4
Diversen			0,7 – 3,7	0,7 – 3,7
Risicoprofiel	47,5 – 63,9	40,1 – 52,3	6,1 – 19,2	6,1 – 19,2
Verwachtingswaarde risico's	58,6	46,4	11,6	11,6
Beschikbaar budget Risico algemeen	66,7	66,7	12,6	12,6

Bedragen in miljoen EURO

Toelichting risicoprofiel

Juridisch kader ABM grondverzet €0,8 - 3 miljoen

Op 12 december 2007 heeft de Raad van State uitspraak gedaan inzake de beroepschriften tegen de afgegeven vergunningen voor het Grensmaasplan. Hierbij is duidelijk geworden dat het bij de vergunningverlening gehanteerde ABM-beleidskader en de oplossingen voor de gesignaleerde knelpunten niet op bezwaren van de Raad van State stuit. De complexiteit en ontwikkelingen van de Europese en nationale wet- en regelgeving op het gebied van grondverzet blijven echter een potentieel risico dat nauwlettend wordt gevolgd. De risicoservering voor mogelijk extra kosten van nazorg en monitoring voor de berging van vrijkomende gronden uit de diverse rivierverruimende maatregelen van de Zandmaas, is als gevolg van de gedane uitspraak naar beneden bijgesteld.

De inwerkingtreding van het Bbk per 1 januari 2008 heeft tot gevolg dat voor het toepassen van grond als verondiepingsmaatregel niet langer een Wm- of Wvo-vergunning noodzakelijk is.

Beschikbaarheid verwerkingslocaties grondstroom € 2,8 miljoen

Wanneer de beoogde verwerkingslocaties niet of niet tijdig beschikbaar zijn voor vrijkomende specie, moeten extra kosten worden gemaakt voor transport, verwerking, inrichting en sanering. Teneinde het risico verder te beheersen wordt de beschikbaarheid van potentiële verwerkingslocaties in beeld gebracht en ruimte gegeven aan de markt om oplossingen te realiseren. Uiteindelijke duidelijkheid over het optreden van dit risico wordt verkregen na aanbesteding van de baggerprojecten in de stuwpanden Grave en Sambeek in de periode 2007-2009, waarbij een bepalende factor is waar een aanbieder de gronden verwerkt. Inmiddels is voor Grave duidelijk dat geen specifieke verwerkingslocatie nodig zal zijn. Het hieraan gerelateerde risicobedrag van €6,1 miljoen is komen te vervallen. Voor Sambeek wordt in 2009 hieromtrent meer duidelijkheid verwacht.

<i>Tegenvallende delfstoffenopbrengsten</i>	<i>€ 0 miljoen</i>
Fluctuaties in de hoeveelheden, kwaliteit en de marktprijs van de delfstoffen beïnvloeden de uiteindelijke opbrengst van de delfstoffen. Indien de opbrengst van de delfstoffen minder is dan verwacht, kunnen de projecten waarbij rekening is gehouden met delfstoffenopbrengst per saldo duurder uitvallen. Op basis van de ervaring bij de aanbesteding van zomerbedverdieping Grave, waarbij dit risico niet is opgetreden, is de risicoservering in zijn geheel komen te vervallen.	
<i>Wwk kaden bevolkingscentra</i>	<i>€2,0 – 12,0 miljoen</i>
Door RWS-Waterdienst is het "Voorschrift Toetsen Maaskaden" (VTM) verder uitgewerkt. Het VTM is integraal opgenomen in het Voorschrift Toetsen op Veiligheid Primaire Waterkering 2006 (VTV 2006). De regeling die voorziet in de vaststelling van het VTV en hydraulische randvoorwaarden 2006-2011 is sinds 13 september 2007 van kracht. Met betrekking tot de toepassing van het specifieke onderdeel Kabels en Leidingen van het VTM kan worden vastgesteld dat dit deels in de reeds opgeleverde kaden is gerealiseerd, dan wel dat er op dit moment een inventarisatie van uit te voeren maatregelen plaats vindt.	
<i>Contracteringswijze hoogwatergeulen</i>	<i>€ 12,0 miljoen</i>
Bij de hoogwatergeul Lomm heeft het risico betrekking op mogelijke problemen van grondlevering van RWS Maaswerken in tijd en kwaliteit. Voorzien is o.a. grondlevering uit de verdieping van het stuwpand Grave. Het Tracébesluit peilopzet Grave is na de uitspraak van de Raad van State van 26 september 2007 onherroepelijk geworden. De verdieping van het stuwpand Grave is gegund, waardoor in de toekomst de kans dat grond niet tijdig wordt geleverd wordt verkleind maar nog wel aanwezig blijft tot het moment van daadwerkelijke uitvoering. Met betrekking tot Well-Aijen is een overeenkomst gesloten met een private partij waarbij deze streeft naar een zelfrealisatie op basis van een incorporatie van het Tracébesluit in een groter gebiedsgericht plan. Het zal moeten blijken of op basis van zelfrealisatie en voor rekening en risico van de private partij uitvoering van Well-Aijen mogelijk is. De kans dat zelfrealisatie niet mogelijk blijkt en een andere wijze van uitvoering gezocht moet worden voor Well-Aijen is als gevolg van de recente ontwikkelingen toegenomen. Belangrijkste knelpunten zijn de omvang van de door de gemeente Bergen gewenste financiële bijdrage van de zelfrealisator aan de integrale gebiedsontwikkeling en de kosten van het archeologisch onderzoek. Definitief uitsluitel over de haalbaarheid van een tijdige realisatie van de hoogwatergeul door middel van zelfrealisatie is voorzien uiterlijk eind 2008.	
<i>Sluitstukkaden</i>	<i>€ 22,5 miljoen</i>
De sluitstukkaden, de kaden waar na afronding van de rivierverruimende maatregelen verhoging noodzakelijk is, worden in een later stadium definitief ontworpen en planologisch ingepast. Hiermee zijn mogelijk extra kosten gemoeid. Begin 2008 is de scope gewijzigd. De realisatie is voorzien in de periode na 2010.	
<i>Monitoringsverplichtingen</i>	<i>Zandmaas € 0 miljoen; Grensmaas € 0,5 – 2,0 miljoen</i>
Bij de Grensmaas betreft het met name de monitoring van het grondwater. Gegeven de overeenstemming met Vlaanderen over het voorkomen van de verdroging van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden vergt dit wellicht extra aandacht. Hieromtrent vindt overleg met Vlaanderen plaats. Het grondwatermonitoringnet is inmiddels operationeel en over de uitkomsten vindt regulier overleg plaats met de relevante Vlaamse partijen.	
<i>Rivierkundige werken</i>	<i>€ 3,0 – 6,8 miljoen</i>
Mogelijk zijn additionele rivierkundige werken, met name steenbestortingen, nodig als gevolg van onvoorspelbare morfologische effecten als erosie. Tijdens de realisatie van het project zal meer zicht ontstaan op de noodzaak van deze werken. Over de vormgeving van de benodigde aanvullende rivierkundige werken binnen de Grensmaas vindt overleg plaats met de Nederlandse en Vlaamse rivierbeheerder en het Consortium Grensmaas.	
<i>Onvoorziene bodemverontreinigingen</i>	<i>€ 0,9 – 2,7 miljoen</i>
Het betreft hier het risico dat bodemverontreinigingen worden gevonden op gronden die in het bezit zijn van de Rijksoverheid.	

Aanbestedingsrisico's € 1,0 – 4,0 miljoen

Er bestaat een risico dat alsnog door derden of door de Nma een procedure wordt aangespannen. De inschatting betreft hier de proceskosten. In geval de rechter de klagers in het gelijk zou stellen, kunnen de kosten mogelijk fors oplopen. Deze kans wordt echter laag ingeschat. Het risico lijkt beheerst door de goede afstemming met de Europese Commissie.

Diversen € 0,7 – 3,7 miljoen

Het risico betreft mogelijke meerkosten in verband met eventuele planschade die door de overheid uitgekeerd moet worden en niet door de overheid op het Consortium Grensmaas verhaald kan worden. Hierbij gaat het voornamelijk om planschade op basis van de Wet ruimtelijke ordening. Verder bestaat er nog de mogelijkheid dat extra kosten moeten worden gemaakt voor verder onderzoek en bijdragen in de verwijdering van explosieven.

Prognose eindstand

In de prognose eindstand is de actualisatie van ramingen en risicoprofiel verwerkt. De prognose eindstand valt binnen het beschikbare budget voor zowel Zandmaas als voor Grensmaas.

Tabel 11 Prognose eindstand deze rapportageperiode

	Raming inclusief realisatie	Risico profiel	Verwachting waarde risico's	Prognose eindstand	Onzekerheid bandbreedte risico 10% - 90%	Beschikbaar budget
Zandmaas	465,6	40,1 – 52,3	46,4	512,0	+/- 3,6	533,4
Grensmaas	122,2	6,1 – 19,2	11,6	133,8	+/- 5,2	139,8

Bedragen in miljoen EURO

De prognose eindstand van Zandmaas is ten opzichte van VGR 13 met € 14,3 miljoen gestegen door onderstaande wijzigingen:

- Verhoging van de raming met:
  - € 15 miljoen voor de maatregel Sluitstukkaden conform de brief van de Staatssecretaris aan de Tweede Kamer d.d. 5 februari 2008 (DMW2008/537).
  - € 7,4 miljoen door de ontvangen loon- en prijscompensatie over 2008.
  - € 4,2 miljoen door een bijstelling van de prognose voor maatregel Kaden door tegenvallers tijdens de uitvoering.
  - € 1,0 miljoen door de verwerking van de ontvangst voortkomend uit maatregel Lith.
  - € 0,4 miljoen als gevolg van diverse kleine bijstellingen.
- Verlaging van de raming met:
  - € 1,0 miljoen als gevolg van lager uitvallende kosten voor verleggen van kabels en leidingen binnen de maatregel zomerbedverdieping Grave.
  - € 0,5 miljoen als gevolg van diverse bijstellingen.
- Verlaging van de post Risico Algemeen met € 12,2 miljoen. als gevolg van vrijval van een aantal risico's op het gebied van grondverzet.

De prognose eindstand van de Grensmaas is ten opzichte van VGR 13 met € 1,1 miljoen gestegen.

- Het ramingsbedrag is met € 1,2 miljoen gestegen door de ontvangen loon- en prijscompensatie van 2008 en gedaald met € 0,1 miljoen door het negatieve aanbestedingsbedrag van de maatregel Roosteren.
- De verwachtingswaarde voor de algemene risico's van Grensmaas is ongewijzigd gebleven op € 11,6 mln.

**14^e Voortgangsrapportage Zandmaas en Grensmaas
is een document van Rijkswaterstaat Maaswerken**

Postadres:
Postbus 1593
6201 BN Maastricht

Bezoekadres:
Avenue Ceramique 125
Maastricht

Telefoonnummer: 043 - 387 0303

Faxnummer: 043 - 387 0359

Internet: <http://www.maaswerken.nl>

Bijlage 1   Afkortingenlijst

ABM	Actief Bodembeheer Maas
BBK	Besluit bodemkwaliteit
BOI	Bruto Overheidsinvesteringen
CG	Consortium Grensmaas
DAD	Departementale Auditdienst
DG	Directeur Generaal Rijkswaterstaat
DGR	Deltaplan Grote Rivieren
DGW	Directoraat Generaal Water
EU	Europese Unie
GM	Grensmaas
GS	Gedeputeerde Staten
KRW	Kaderrichtlijn Water
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
MER	Milieueffectrapport
MW	Maaswerken
OTB	Ontwerp-Tracébesluit
POL	Provinciaal Omgevingsplan Limburg
pp'	prijspeil
PS	Provinciale Staten
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
RWS	Rijkswaterstaat
TB	Tracébesluit
VGR	Voortgangsrapportage
V&W	Ministerie van Verkeer & Waterstaat
Wow	Wet op de waterkering
TK	Tweede Kamer der Staten-Generaal
ZM	Zandmaas

Bijlage 2 Karakterisering Zandmaas maatregelen

De karakterisering van het Zandmaasproject volgens Tracébesluit (18 december 2001), POL-aanvulling Zandmaas (1 februari 2002) en scope Zandmaas 2001 (december 2001) en wijziging 2006, is weergegeven in de onderstaande tabel.

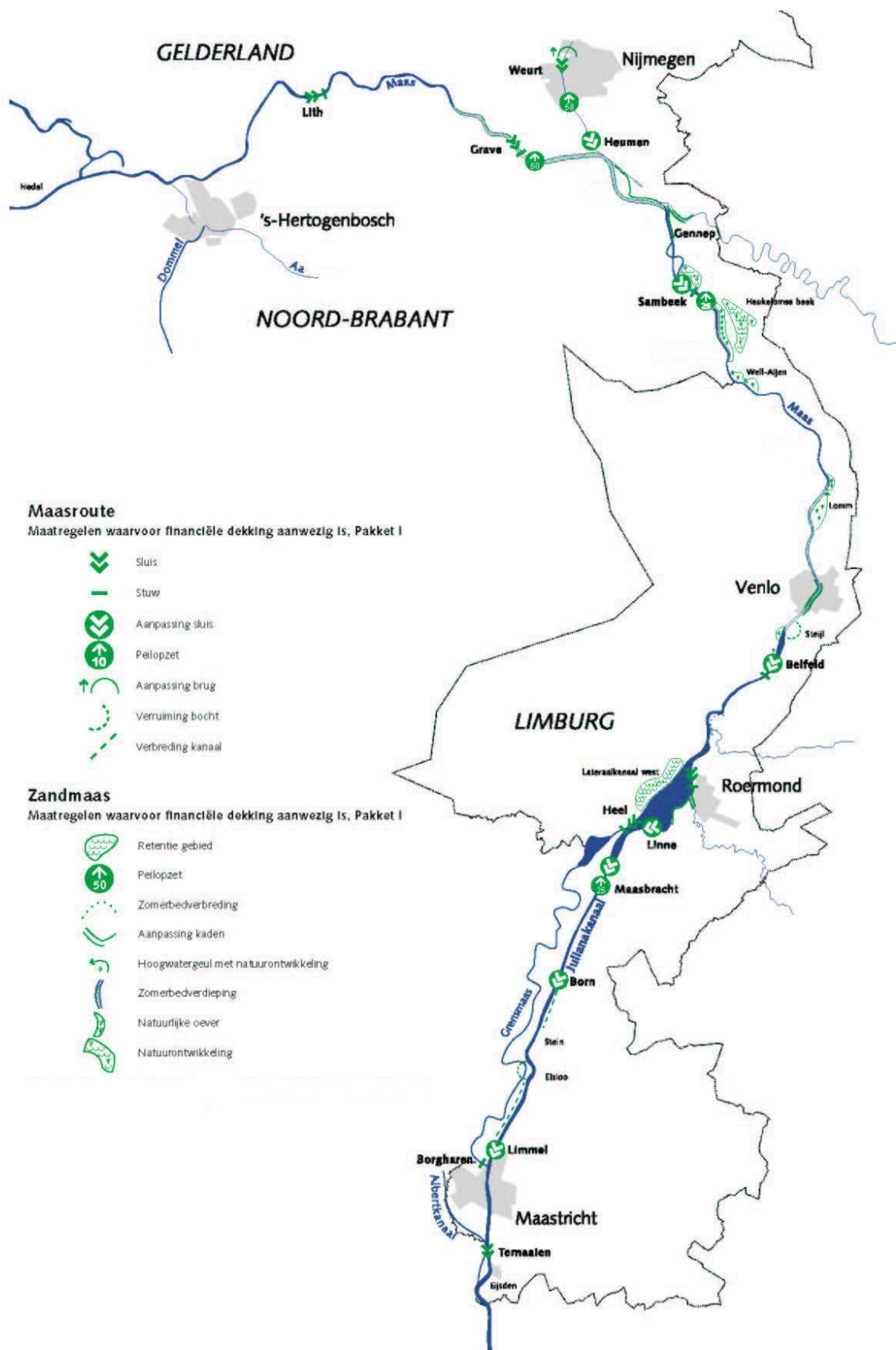
Doelstelling Zandmaas	
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Hoogwaterbescherming, op zodanige wijze dat de bevolking achter de kaden van de Zandmaas, die aangelegd zijn in het kader van het Deltaplan Grote Rivieren, een beschermingsniveau van 1/250 per jaar, maatgevende afvoer 3275 m³/s in 2015 wordt geboden. ☐ Het in de periode tot 2015 realiseren van beperkte natuurontwikkeling in de Zandmaas die in het Tracébesluit en POL Zandmaas geconcretiseerd is in 556 hectares, aangevuld met 60 ha natuurcompensatie. 	
Plangebied Zandmaas	
<p>Het zomer- en winterbed van de Maas van Maaskilometer 70 (benedenstrooms van Linne) tot en met Maaskilometer 226,5 (Hedel), aangevuld met:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ retentiegebied Lateraalkanaal West; ☐ bergings- en bewerkingslocaties die buiten het winterbed kunnen liggen; ☐ compenserende en mitigerende maatregelen die buiten het winterbed kunnen liggen. 	
Maatregelen Zandmaas Pakket I	
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Kadeaanpassingen Roermond, Venlo, Gennep en Mook en Middelaar ☐ Sluitstukaden, de aanpassingen aan de overige DGR-kaden in het plangebied ☐ Retentiegebied Lateraal Kanaal West ☐ Hoogwatergeulen Lomm en Well-Aijen ☐ Rivierverruiming Belfeld, km 87-92 ☐ Rivierverruiming Sambeek, km 109-120 ☐ Rivierverruiming Grave, km 155-175 ☐ Rivierverruiming Lith km 176-181 ☐ Mitigerende maatregelen peilopzet, aanpassing bruggen en stuwen ☐ Compensatieplan Natuur 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Proefproject eroderende oevers ☐ Compensatie benedenstroomse effecten Den Bosch ☐ Aankoop natuurgebied Heukelomse Beek, natuurlijke oevers en 25 m oeverstroken ☐ Grondverwerving nevengeul Belfeld West, nevengeul Sambeek Oost
Resultaat Zandmaas Pakket I	
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Hoogwaterbescherming 1/250 per jaar, maatgevende afvoer 3275 m³/s, 70 % in 2008 en 100 % in 2015 ☐ 556 ha natuur plus 60 ha compensatie van natuurwaarden die verloren zijn gegaan 	

Bijlage 3 Karakterisering Grensmaas maatregelen

De karakterisering van het Grensmaasproject volgens het Eindplan Grensmaas, vastgesteld door Gedeputeerde en Provinciale Staten op 21 december 2001 en het POL Grensmaas vastgesteld door Provinciale Staten op 1 juli 2005 en de ministeriële afspraken in de Vlaams-Nederlandse Verklaring met betrekking tot het uitvoeren van werken aan de Gemeenschappelijke Maas op 3 mei 2005, is weergegeven in onderstaande tabel.

Doelstelling Grensmaasproject	
<ul style="list-style-type: none"> ❑ Het door rivierverruiming verlagen van de hoogwaterstanden in de Maas met als maatstaf dat uiterlijk in 2017 de gebieden, die door de op basis van de Deltawet Grote Rivieren aangelegde kaden zijn beschermd, een kans op overstroming hebben van 1/250 per jaar maatgevende afvoer 3275 m³/s. ❑ Het in de periode tot 2018 tot ontwikkeling brengen van tenminste 1000 ha natuur binnen het Grensmaasgebied. Deze natuurontwikkeling is gekoppeld aan het ecologisch herstel van de rivier zoals vastgelegd in de intentieverklaring voor de inrichting van het Maasdal in Limburg van 26 november 1992. ❑ Het winnen van ten minste 35 miljoen ton grind voor de nationale behoefte (provinciale taakstelling). 	
Plangebied Grensmaas	
Het Maasdal van Maastricht tot en met Roosteren van Maaskilometer 15 tot en met Maaskilometer 55.	
Maatregelenpakket Grensmaas	
<ul style="list-style-type: none"> ❑ Uitvoeringsovereenkomst Grensmaas omvat de maatregelen: dekgrondverwijdering (dv), stroomgeulverbreding (sv), weerdverlaging (wv), aanleg nevengeulen (ng), aanvulling plas (ap), sanering (sa), dekgrondberging (db), natuurontwikkeling (no) en kadeophoging (ka) op de volgende locaties: Bosscherveld dv, db, no Borgharen sv, wv, db, no Itteren sv, wv, db, no Aan de Maas sv, db, no Meers sv, wv, db, no Maasband sv, wv, ng, no Urmond sv, wv, sa, no Nattenhoven wv, db, ka, no Grevenbicht ng, no Koeweide sv, wv, db (2 delen), no Visserweert sv, wv, ng, no 	<ul style="list-style-type: none"> ❑ Proefproject Meers : sv, wv,db, ap, no ❑ Vlaamse locaties (België): Hochter Bampd sv, ap, no Herbricht sv, no Kotem sv, wv, no ❑ Roosteren: compensatie voor de kadeaanleg in 1996 en realiseren beschermingsniveau. ❑ Mitigatiemaatregelen: maatregelen ter voorkoming van significante waterstandsverhogende effecten dan wel verdroging aan Vlaamse zijde ❑ Rivierkundige werken (oever- en bodemverdedigingen)
Resultaat Grensmaasproject	
<ul style="list-style-type: none"> ❑ Hoogwaterbescherming (1/250 per jaar; maatgevende afvoer 3275 m³/s): 100 % in 2017 ❑ Natuur aan Nederlandse zijde: circa 1100 ha (nieuwe) natuur in 2018 ❑ Delfstoffen: circa 52 miljoen ton grind 	

Bijlage 4   Kaart Tracébesluit en POL Zandmaas/Maasroute

Bijlage 5   Kaart Grensmaas conform Eindplan Grensmaas

Bijlage 6 Toelichting mutaties VGR 14

In deze bijlage zijn voor Zandmaas en Grensmaas de mutaties toegelicht in het scopebudget en in de ontwikkeling van de post "Risico algemeen".

Zandmaas*Tabel 1 Mutatie scopebudget Zandmaas*

Detaillering mutatie scopebudget Zandmaas in VGR 14		€ miljoen
1	Loon- en prijscompensatie om het budget op het prijspeil van 2008 te brengen	7,4
Totale mutatie VGR 14		7,4

Tabel 2 Ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Zandmaas

Detaillering ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Zandmaas in VGR 14		€ miljoen
Standlijn per 1 januari 2005		88,1
1	Vergunningverlening en monitoring proefproject 2	-/- 1,0
Standlijn per 1 januari 2006		87,1
2	Nadeelcompensatie DGR Kaden	-/- 4,3
3	Schaderegeling peilopzet Grave	-/- 7,1
4	Keringen in de Roer i.v.m. invulling Wet op de waterkering	-/- 7,5
Standlijn per 1 januari 2007		68,2
5	Monitoring grondwatereffecten peilopzet Grave en Sambeek (aanwending van risico ten gunste van budget)	-/- 1,5
Standlijn per 30 juni 2007		66,7
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2007		66,7
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2008		66,7

Grensmaas*Tabel 3 Mutatie scopebudget Grensmaas*

Detaillering mutatie scopebudget Grensmaas in VGR 14		€ miljoen
1	Loon- en prijscompensatie om het budget op het prijspeil van 2008 te brengen	1,2
Totale mutatie VGR 14		1,2

Tabel 4 Ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Grensmaas

Detaillering ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Grensmaas in VGR 14		€ miljoen
Standlijn per 1 januari 2006		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 1 januari 2007		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2007		12,6
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2008		12,6